

"UMUMIY O'RTA TA'LIM MAKTABLARIDA MUSTAQIL TA'LIMNI RIVOJLANTIRISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH"

Qo'ysinova Gavxar Xaydaraliyevna

Toshkent shahar Xalqaro Nordik Universiteti

Pedagogika va psixologiya yo'nalishi 2-bosqich magistranti

Anatatsiya: *Mustaqil ta'lim - muayyan fan dan o'quv dasturida belgilangan hamda o'quvchi tomonidan o'zlashtirilishi lozim bo'lgan bilim, ko'nikma va malaka shakllantirishni, o'zlashtirish darajasini amalga oshiriladigan ta'lim shakllaridan bo'lib, o'qituvchi maslahati va tavsiyalari, bilimlar taqsimotiga tayyorgarligi asosida sinfdan tashqarida bajariladi. Ushbu maqolad amustaqil ta'limni tashkil etish yo'llari haqidagi ma'lumotlar jamlangan bo'lib, bugungi kunda mavjud materiallar asosida shakllantirilgan.*

Kalit so'z: *mustaqil ta'lim, o'quvdasturi, ko'nikma darajasi, elektronkonspekt.*

Hozirgi vaqtda elektron ta'lim muhitiga asoslangan ta'lim jarayoni insoniyat hayotining juda muhim omillaridan biri hisoblanadi. Ta'lim jarayonida elektron ta'lim muhitidan foydalanish ta'lim samaradorligini ta'minlaydi. Dunyo davlatlarining aksariyat qismida elektron ta'lim muhitiga asoslangan professional ta'lim jarayonining rivojlanishida turli to'siqlar yuzaga kelayotganligi hech kimga sir emas, shu sababdan ham, bugungi kunda mamlakatimizdagi mavjud professional ta'lim jarayoniga bo'lgan e'tiborning natijasi o'laroq ta'lim muassasalari o'quvchilarning elektron ta'lim resurslaridan foydalanib, ta'lim jarayoni integratsiyasini rivojlantirishga qaratilgan ta'lim muhitini yaratish ustuvor muammolardan biri bo'lib qolmoqda.

Mazkur integratsiyalashgan elektron ta'lim muhiti o'quvchilar tomonidan o'rganilayotgan dasturiy ta'minotlar, ularning kelgusidagi kasbiy faoliyatlari va jamiyatdagi istiqbollari bilan bog'liqligini ko'rsatibgina qolmay, balki sifatli ta'lim olish jarayoni orqali raqobatbardosh kadrlarni tayyorlash zarurligida namoyon bo'ladi. Demak, mazkur jarayonlarga e'tibor qaratadigan bo'lsak, bugungi kunda mamlakatimizda professional ta'lim jarayonida elektron ta'lim muhitining jadal rivojlanishi kuzatilmoqdaki, natijada amaliy va nazariy jarayonlar integratsiyasi orqali o'quvchilarning o'zlari tanlangan ta'lim yo'nalishlarini mustaqil o'rganishga va muvaffaqiyatga erishishlariga asos bo'lmoqda.

Mustaqil ta'lim jarayonini takomillashtirishning "intensiv" va "ekstensiv" yo'nalishlariga e'tibor qaratadigan bo'lsak, mazkur jarayonda intensiv rivojlanish ta'lim jarayonining mavjud imkoniyatlar hisobiga, ekstensiv yo'l esa qo'shimcha resurslarni tatbiq etgan holda, ya'ni vositalar va texnologiyalar hisobiga takomillashtirishga yo'naltirilgan bo'ladi. Demak, mazkur jarayonlarda pedagogik texnologiyalarning, intensiv rivojlanish imkoniyatlari eskirgan hisoblanadi, ya'ni kasbiy ta'lim jarayonining mavjudligi, muayyan davrlar oralig'ida ko'pgina usullarni amaliyotda qo'llab ko'rgan, ammo bu faqatgina ta'lim muassasasining konservativ tabiati hisobiga amalga oshirilgan.

Rivojlangan davlatlar ta'lim tizimi ekstensiv yo'l bilan ta'lim mahsuloti, ya'ni bo'lajak kadrlarni innovatsion texnologiyalar, ta'limni hayotiylikka asoslangan amaliy jarayonlar bilan uyg'unlashtirish, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim jarayoni orqali individuallashtirish hisobiga takomillashtirib borgan. Shu sababdan ham, ta'lim darajasi rivojlanadiki, mazkur jarayonda "uyg'unlikdagi innovatsiya", ya'ni, intensiv va ekstensiv usullarni birlashtirishga imkon beruvchi yangi professional ta'lim jarayonining rivojlanishiga asoslanadi. Bu jarayonlarda professional ta'lim jarayonining imkoniyatlarini tadqiq qilish talab etiladi, bu esa turli ko'rinishdagi, turli darajadagi kasbiy ta'lim va professional ta'lim jarayoni kesishgan nuqtada namoyon bo'ladi.

Bilimlarni mustaqil, ya'ni individual ravishda egallashga bo'lgan intilishi (ehtiyoji) — o'quvchining ta'lim olish jarayonidagi faoliyatining ta'lim muassasasidagi e'tibor beriladigan jihatlari hisoblanadi. Mustaqillik shaxs xususiyatlarining kreativligi bilan bog'liq bo'lib, inson dunyoqarashining turli ko'rinishidagi faoliyat va harakatlarida namoyon bo'ladi. Mustaqillik — inson oldida turgan maqsadlarni hal qilish yo'llari va vositalarini tanlashdagi mustaqillik to'g'risidagi tasavvur bilan bog'liqdir. Muhandislik-texnologiya ta'limi yo'nalishi bo'yicha ta'lim olayotgan professional ta'limning boshlang'ich bo'g'ini bo'lgan kasb-hunar maktabi o'qituvchilarining mustaqil ta'limini tashkil etish jarayoni, ularning kelgusi kasbiy faoliyatiga muvofiq mehnat natijasining samaradorligini oshirishga yo'naltiriladi. Bunda professional ta'limning boshlang'ich bo'g'ini bo'lgan kasb-hunar maktabi o'qituvchisi tomonidan ta'lim jarayoni faoliyati natijalarini tahlil etib, kelgusi kasbiy faoliyati maqsadlarini aniqlaydi.

Biz, avvalo, shuni, e'tiborga olishimiz kerakki, biz ta'limning yangi turini, ya'ni elektron ta'lim muhitidan samarali foydalanish jarayonlarini tinglovchilar va o'quvchilarga aniq tushuntirmasdan, uni amaliyotga joriy etib bo'lmaydi. Agar mazkur jarayondan maqsadli foydalanilsa, ta'lim jarayonining sifatini oshirishi mumkin bo'ladi. Shu bilan birgalikda, mazkur jarayonlar quyidagicha

tavsiflanadi: Hayot — texnologiya tomon to'xtovsiz jarayon va barcha turli qismlarga ega elektron hukumatdir. Elektron ta'lim millatni yuksaltirishga va mamlakatni rivojlantirishga yordam beradi

Ta'lim jarayonining elektron ta'lim muhitida o'quvchilarning mustaqil ta'limini tashkil etish jarayonlarida elektron ta'lim resurslaridan foydalanish metodikasini takomillashtirish bo'yicha soha olimlari o'rtasida turli qarashlar va mulohazalar mavjud. Mazkur jarayonlarning ta'limdagi samaradorligiga erishish bo'yicha hozirgacha yakuniy muqobil metodika ishlab chiqilmaganki, bu mazkur jarayonlarning maqsadi, vazifalari, manbasi, obykti va modeli o'rtasidagi adekvatlikning xususiyatlariga, turlicha ta'rif va tavsiflar berilmoqda. Ta'limning samaradorligini oshirishda innovatsion ta'lim texnologiyalarining asosiy vazifasi o'quvchilarda kasbiy bilim, ko'nikmalarini amaliy jarayonlarda qo'llash qobiliyatiga yo'naltirilgan maxsus kompetensiyalarni shakllantirish va kelajakdagi kasbiy faoliyatlaridagi ko'nikmalarini rivojlantirishda namoyon bo'ladi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak talim sistemamizning hozirgi kunda batamom o'zgarganligi bu o'quvchilar va o'qituvchilar uchun ham ancha qulaylikar tug'tirmoqda misol tariqasida makatalarda "Kundalik kom", bu oddiygina talimdagi o'zgarishlarga misol bo'la oladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR :

1. Abduvalieva D. Development of the professional creative competence of the future teacher. European journal of molecular clinical medicine. 2021. — P. 663-678.

2. Alimnazarov O. Methods of using engineering graphics software in the process of organizing independent education of students. ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal. 2022. — pp. 550-565.

3. Choriev R. Content Characteristics of Independent Work of Students (IWS): Modern Conditions and Problems. Psychology and Education. 2021. — P. 1289-1294.

4. Ismailova Z. The Method of Creative Learning of Higher Education Institute's Teachers in the Courses of Advanced Training and Retraining of Staff. Psychology and Education. 2021. — P. 1295- 1305.

5. Kuysinov O. Improving the methodologies of raising the effectiveness of continuous education on the basis of ensuring content consistency //Actual problems of modern science, education and training, Electronic Journal. July, 2021. — URL: <https://new.tdpu.uz/article/3466>